

КОЛЛОНТА́Й Олександра Михайлівна (19(31). 03. 1872, С.-Петербург — 09. 03. 1952, Москва) — більшовицька діячка, дипломат. Походила з козацько-дворянського роду Домонтовичів із Чернігівщини. Отримала домашню освіту. Від 1890-х рр. брала участь у соціалістському русі. Після революційних подій 1905–07 виїхала за кордон, співпрацювала із соціал-демократичними партіями й організаціями низки європейських країн. 1915 приєдналася до більшовиків. Після Лютневої революції 1917 повернулася до Петрограда (нині С.-Петербург). Вела активну більшовицьку агітацію серед робітників, солдат і матросів, закликала до збройного повстання, пропагувала ідеали «вільного

кохання» (перебувала у цивільному шлюбі із [П. Дибенком](#)). У жовтні 1917 стала наркомом державної опіки РСФРР, 1918 на знак протесту проти підписання Брестського мирного договору залишила посаду. Від 1919 — начальник політвідділу Задніпровської дивізії Червоної армії, нарком пропаганди й агітації Кримської РСР. За наполяганням В. Леніна призначена наркомом пропаганди та агітації УСРР. Напередодні вступу до Києва військ С. Петлюри виїхала до РСФРР. Від 1920 — завідувач жіночого відділу ЦК РКП(б). Входила до так званої робочої опозиції, представники якої вимагали передати управління народним господарством професійним спілкам. Перша у світі жінка-посол: 1923–26 і 1927–30 — у Норвегії, 1926–27 — у Мексиці, 1930–45 — у Швеції. Член радянської делегації у Лізі Націй, 1944 — посередниця у переговорах щодо виходу Фінляндії з війни. На її честь названо малу планету, низку вулиць у містах СРСР.

Рекомендована література

1. Иткина А. М. Революционер, трибун, дипломат. Москва, 1964;
2. Петров В. П., Воробйова Т. В. Діяльність О. М. Коллонтай на Україні і в Криму // УІЖ. 1982. № 4;
3. Папакін Г. В. Нові архівні документи про діяльність О. М. Коллонтай на Україні (лютий-вересень 1919 р.) // Арх. України. 1986. № 5;
4. Олесин М. Первая в мире: Биограф. очерк об А. М. Коллонтай. Москва, 1990.

Ю. І. Шаповал

Бібліографічний опис:

Коллонтай Олександра Михайлівна / Ю. І. Шаповал // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-4120>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).